

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2019 Gotlands län

Prognos för arbetsmarknaden 2019-2020

© Arbetsförmedlingen
Författare: Jim Enström
Datum: 2019-06-12
Diarienummer: Af-2019/00266456

1	Sammanfattning	4
2	Förväntningsläget våren 2019	5
3	Efterfrågan på arbetskraft	6
4	Utmaningar i länet	14
5	Bilagor	16

1 Sammanfattning

Dämpning av konjunkturen under prognosperioden

Såväl global som svensk ekonomi befinner sig i en avmattningsfas. Efter en längre period med hög nivå på efterfrågeutvecklingen i näringslivet visar Arbetsförmedlingens senaste intervjuundersökningar ett något svagare stämningsläge jämfört med i fjol. Trots ett något dämpat stämningsläge, redovisar det privata näringslivet på Gotland överlag positiva bedömningar om den framtida utvecklingen. Särskilt positiva är arbetsgivarna inom byggbranschen, men även flertalet branscher inom den privata tjänstesektorn tror på fortsatt positiv utveckling.

Fler sysselsatta

Gotland har haft en bra jobbtillväxt de senaste åren och antalet sysselsatta väntas fortsätta att öka även under 2019 och 2020. Sysselsättningen väntas öka med cirka 350 personer, 230 personer innevarande år och 120 under 2020. Ett möjligt hinder för att anställningsplanerna ska kunna förverkligas är bristen på kvalificerad arbetskraft. Det är ett generellt problem som gäller inom såväl privat som offentlig sektor. Inom exempelvis bygg-, teknik- och it-företagen är bristen efterfrågad kompetens ett reellt hinder för tillväxten. Inom den offentliga sektorn finns det en mycket stor brist på personal inom många verksamheter.

Färre arbetslösa

Sett över en längre tidsperiod har antalet inskrivna arbetslösa i länet minskat kraftigt och arbetslösheten väntas fortsätta att sjunka under 2019 och 2020. I relativ arbetslöshet innebär det att arbetslösheten landar på 5,2 procent vid utgången av 2019 för att sedan minska ytterligare till 5,0 procent vid slutet av 2020. I faktiska tal innebär det att antalet inskrivna arbetslösa blir 1 450 mot slutet av 2019, och 1 400 i slutet av 2020, det vill säga en minskning med 125 personer.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

De största utmaningarna på länets arbetsmarknad är inte unika för länet utan är till stor del generella för riket. Det handlar om att motverka bristen på utbildad arbetskraft, insatser mot långtidsarbetslösheten och att öka sysselsättningen bland utrikes födda. Utbildning är nyckeln för att komma in på arbetsmarknaden. Många långtidsarbetslösa och utrikes födda har en för låg utbildningsnivå. Det handlar också om utbildningssystemets dimensionering. Inom flera bristyrken är det huvudsakliga problemet ett för lågt tillskott av nya utbildade.

2 Förväntningsläget våren 2019

2.1 Den globala ekonomin mattas av

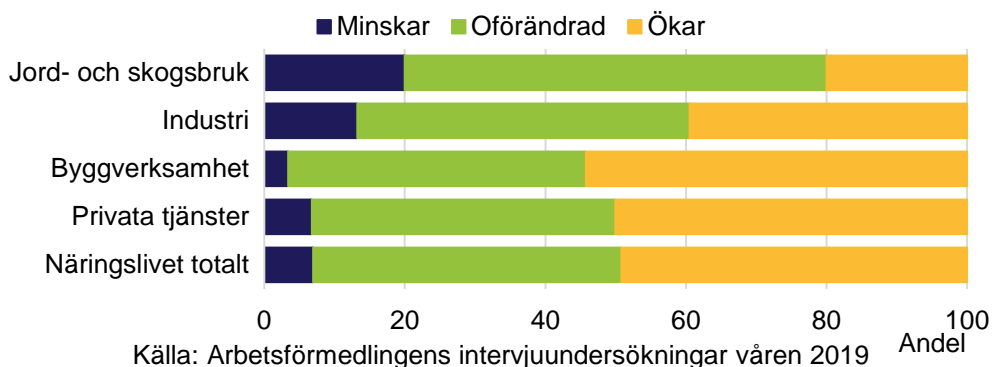
Efter flera år av stark tillväxt har den globala konjunkturen passerat sin topp. Resursutnyttjandet är samtidigt högt och arbetslösheten har sjunkit i många länder under lång tid. Sammantaget beräknas världskonjunkturen avta under prognosperioden som sträcker sig fram till och med 2020.

Även svensk ekonomi har passerat sin topp och befinner sig i en avmattningsfas. Tillväxttakten beräknas växla ner framöver i takt med att utsikterna i världsekonomin försvagas och exportefterfrågan minskar. Efter en längre period med hög nivå på efterfrågeutvecklingen i näringslivet visar Arbetsförmedlingens senaste intervjuundersökningar ett svagare stämningsslag jämfört med i fjol. Ett fortsatt högt resursutnyttjande gör samtidigt att företagen planerar för fler anställda under prognosperioden.

Förväntningsläget på Gotland

Samtliga branscher utom jord- och skogsbruk, i det privata näringslivet på Gotland har en relativt optimistisk syn på efterfrågeutvecklingen kommande sex månader. De flesta tror på en oförändrad eller ökad efterfrågan av varor och tjänster. Överlag är det något fler som bedömt en oförändrad efterfrågan jämfört med tidigare, vilket tyder på en viss avmattning från en mycket hög efterfrågenivå.

Privata arbetsgivares förväntningar på efterfrågan av varor och tjänster, kommande sex månader i Gotlands län



Inom industrin är företagen relativt positiva och merparten av arbetsgivarna tror på en oförändrad- eller ökande efterfrågan, fyrtio procent tror på en ökning och tretton procent tror på en minskning. Inom byggverksamheten är det något fler än övriga branscher som tror på en ökad efterfrågan, förväntningsläget är överlag positivt och mer än hälften av företagen väntar sig en ökad efterfrågan. Bara tre procent tror att efterfrågan minskar. Inom jord- och skogsbruk tror merparten på en oförändrad efterfrågan medan lika många på en minskning som på en ökning. Inom privata tjänster tror ungefär hälften på en ökad efterfrågan och nästan hälften på en oförändrad. Det vill säga att branschen har starka förhoppningar över dess utveckling.

3 Efterfrågan på arbetskraft

Efterfrågan på arbetskraft i Gotlands län fortsätter att vara på höga nivåer. Behovet av personal finns inom flera branscher och yrkesgrupper fram till slutet av 2020. Antalet nyanmälda lediga platser i Platsbanken är, trots en dämpning, på fortsatt höga nivåer. Samtidigt visar varselalen på Gotland mellan januari och april 2019 på högre nivåer än för samma period 2017 och 2018. Dessa svängningar kan ses som en ytterligare indikation på att vi har nått toppen av konjunkturen.

Anställningsplaner

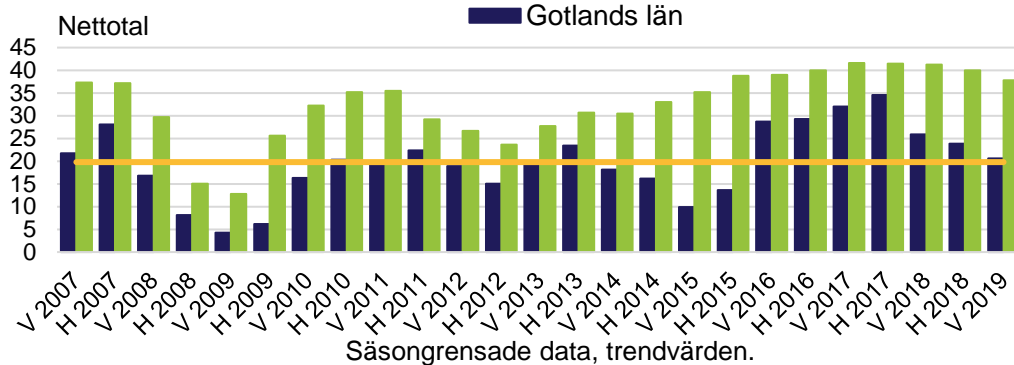
Anställningsplanerna inom näringslivet är positiva både för 2019 och 2020, enligt vår intervjuundersökning. Trenden är svagt avtagande men på fortsatt höga nivåer. Diagrammet nedan visar andelen företag som enligt Arbetsförmedlingens prognosundersökning avser att utöka antalet anställda under kommande året uttryckt i netttotal.¹ Om ett år planerar drygt 20 procent att vara fler anställda samtidigt som 13 procent bedömer det motsatta. På två års sikt är anställningsplanerna något svagare då 17 procent planerar för fler anställda och 6,0 procent planerar för en minskning. Värt att notera här är att väldigt höga andelar kommer att ha ett oförändrat stort antal anställda.

Dämpade anställningsplaner är en följd av minskad efterfrågan på varor och tjänster i länet och sannolikheten att hitta den personal man behöver. Samtidigt ska det understrykas att efterfrågan på arbetskraft fortfarande är på en relativt god nivå, även om den har minskat. Antalet nyanmälda lediga platser under första kvartalet 2019 uppgick till 2 500. Av dessa återfanns flest inom vård och omsorg samt hotell och restaurang, i huvudsak sommarjobb.

Företagen inom byggverksamhet uppvisar starkast anställningsplaner för de två kommande åren, i vårens intervjuundersökning. Det pågår en del stora projekt som kräver arbetskraft under en lång period. Länet byggbransch skiljer sig från branschen på riksnivå som ser en tydligare avmattning. Samtidigt vittnar branschen om en viss osäkerhet i nuläget men framtidsplanerna är trots det positiva. Inom den privata tjänstesektorn uppvisar företagen också positiva anställningsplaner. Inom privata tjänster är det inom finansiell verksamhet och företagstjänster samt information och kommunikation som anställningsplanerna är som störst. Även handeln i kraft av sin storlek växer starkt i volym. Inom industrin är anställningsplanerna försiktigt positiva. Det är något fler företag som planerar för en utökad personalstyrka än för en minskad. Samtidigt är det långt över hälften som tror på ett oförändrat antal anställda det kommande året.

¹ Netttotal visar skillnaden mellan andelen företag som bedömer att de skall öka antalet anställda och andelen som tror på minskat antal anställda. Arbetsgivarna har också möjlighet att uppge oförändrad sysselsättning. Siffran kan alltså variera mellan +100 och -100.

Privata arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka på ett års sikt



Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

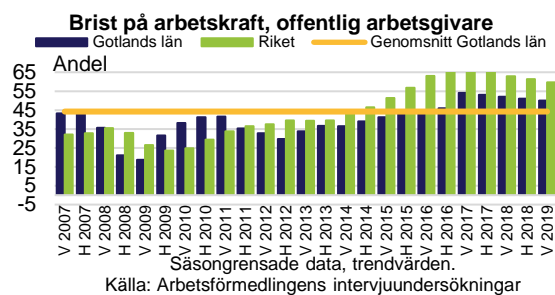
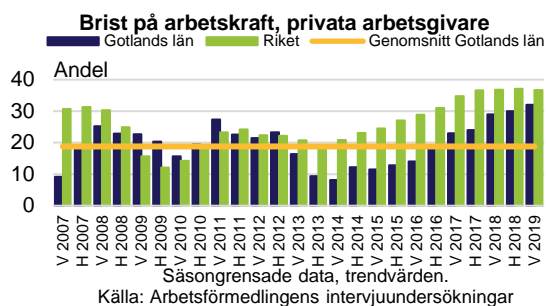
Rekryteringsproblem

Den brist- och överskottssituation som finns på arbetsmarknaden påverkas långsiktigt av en rad faktorer, exempelvis demografisk utveckling och utbildningsnivå bland befolkningen. På kort sikt är konjunkturella förändringar en kraftigt bidragande orsak till hur brist- och överskottssyrken utvecklas. Ett starkt konjunkturläge innebär ofta att arbetsgivare har svårt att rekrytera personal jämfört med ett svagare sådant.

På Gotland har andelen företag inom det privata näringslivet som upplevt rekryteringsproblem fortsatt öka sedan våren 2015, även om nivåerna för riket är lite högre så är nivån klart över länets historiska genomsnitt. Ett stort antal arbetsgivare har svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Detta hänger samman med en stark konjunktur, men också med mer strukturella problem i kompetensförsörjningen. Med det menas att det inom vissa yrken har utbildats för få under flera år trots stora behov. Något som bör poängteras är att det inte råder brist på arbetskraft i sig utan brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens. Det finns ledig arbetskraft i form av cirka 1 500 inskrivna arbetslösa men många av dem har inte den kompetens som arbetsgivare efterfrågar.

Rekryteringsproblemen inom det privata näringslivet varierar mellan olika branscher. Allra tydligast är det inom utbildning, vård och omsorg där det varit svårast att rekrytera. En annan bransch som haft svårt att rekrytera är byggverksamheten, där cirka hälften av arbetsgivarna haft svårt att hitta den kompetens de söker. Lägst andel med upplevda rekryteringsproblem var det inom handel. Här ställs det ofta inte samma krav på utbildning som inom flera andra branscher.

Rekryteringsproblemen inom den offentliga sektorn är mer påtagliga och har så varit under en längre tid. Hälften av alla tillfrågade verksamheter har haft svårt att hitta efterfrågad kompetens vid rekrytering det senaste halvåret. I ett historiskt perspektiv är bristen på arbetskraft fortfarande på höga nivåer även om toppen verkar vara passerad. Minst brist återfinns i vuxenutbildningen och i offentlig förvaltning inom staten.



När arbetsgivare har svårt att rekrytera arbetskraft leder det ofta till en rad olika konsekvenser. Det handlar om konsekvenser för själva rekryteringen och för verksamheten i sig.² Av alla tillfrågade företag inom det privata näringslivet som hade upplevt rekryteringsproblem uppgav fyrtiofem procent att rekryteringen tog längre tid. Trettiotvå procent lyckades inte rekrytera alls. Sextiotre procent uppgav att befintlig personal fick arbeta mer och femton procent fick tacka nej till order. Rekryteringsproblemen får således allvarliga följder för företag, individer och samhällsekonomin i stort. Det handlar exempelvis om uteblivna arbetstillfällen, risk för ökad ohälsa och försämrad tillväxt i ekonomin.

Av de som hade upplevt rekryteringsproblem inom offentliga tjänster uppgav drygt 41 procent att rekryteringarna tog längre tid. 12,5 procent av arbetsgivarna sänkte kraven på erfarenhet och 17 procent sänkte kraven på utbildning. En fjärdedel uppgav att befintlig personal fick arbeta mer på grund av problemen att hitta personal. Personalen är på många håll redan pressad som det är och med ytterligare arbetsbelastning riskerar kvaliteten att försämrans avsevärt. 13 procent uppgav dessutom att kvaliteten på servicen försämrades, vilket kan vara en följd av just högre arbetsbelastning.

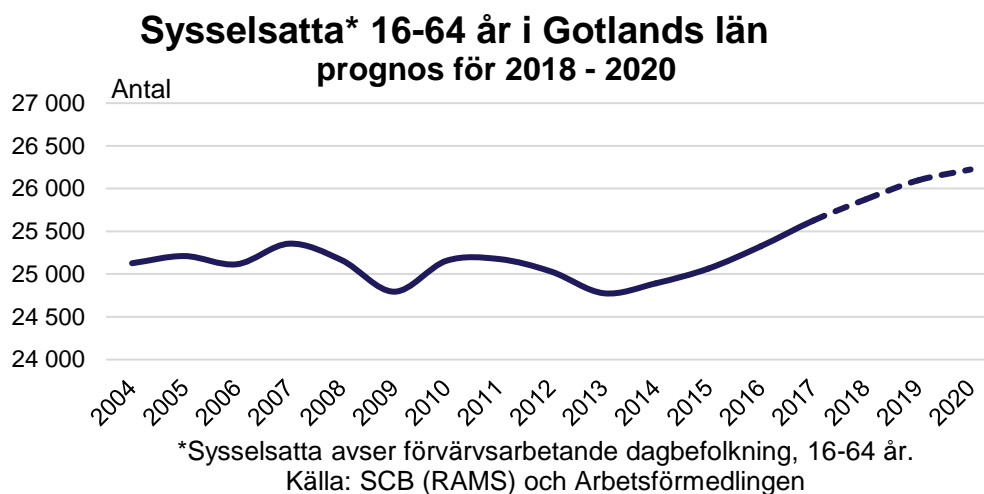
Bristen inom vissa yrken kommer bli ännu mer kännbar framöver på grund av pensionsavgångar. Det handlar främst om yrken inom vård och omsorg samt utbildningsväsendet. Samtidigt förändras utbudet på arbetsmarknaden och andelen inskrivna arbetslösa med kortare utbildning har ökat. Det innebär utmaningar när det kommer till matchningen, eftersom det i princip ställs krav på en genomförd gymnasieutbildning på arbetsmarknaden idag.

Antalet sysselsatta ökar

Antalet förvärvsarbetande på Gotland har ökat trendmässigt i flera års tid. Prognosen för 2019 och 2020 visar på en fortsatt tillväxt. Ökningstakten avtar dock och totalt under 2019 och 2020 blir det ungefär 350 fler förvärvsarbetande. Det blir en procentuell tillväxt med 0,9 procent under 2019 och med 0,5 procent under 2020. Konjunkturen har nått sin topp och en avmattning kombinerat med svårigheterna att rekrytera leder till en positiv men svagare tillväxt. Det finns behov av arbetskraft men när efterfrågan på varor och tjänster mattas av krävs inte lika stora personalökningar.

² En mer detaljerad redovisning över konsekvenserna finns i bilaga 2.

Den största tillväxtpotentialen finns bland utrikes födda där antalet sysselsatta förväntas öka relativt kraftigt fram till slutet av 2020, i relativa termer. Bland inrikes födda finns inte samma potential för sysselsättningsökning som tidigare. Inom denna grupp är det i princip full sysselsättning. Detta som en följd av en minskad population i yrkesaktiv ålder samt en lång period av högkonjunktur i länet.



Antalet förvärvsarbetande bedöms öka inom flera näringsgrenar med tyngdpunkt på 2019. Tillväxttakten bromsar in under 2020 och allra tydligast är det inom industrin där tillväxten stagnerar och antalet förvärvsarbetande minskar något. Trots detta finns det många arbetstillfällen eftersom exempelvis pensionsavgångar behöver ersättas.

Sysselsättningsutveckling i branscherna

På Gotland jobbar åttio procent inom privata- och offentliga tjänster. Sysselsättningen inom dessa bägge väntas växa både 2019 och 2020, med tonvikt på 2019.

Cirka 1 900 personer jobbar inom den gotländska industrin och sysselsättningen väntas minska något under både 2019 och 2020.

Byggverksamheten sysselsätter nästan 2 500 personer på Gotland. Många byggprojekt pågår fortfarande och sysselsättningen bedöms vara öka under både 2019 och 2020. På riksnivå väntas dock byggverksamheten minska, särskilt inom nyproduktion. Medan över hälften av de gotländska byggföretagen tror på en ökad efterfrågan och sysselsättningen kommer att öka. Kapacitetsutnyttjandet är också mycket högt och arbetskraftsbristen påtaglig inom flertalet yrken. Det senare kan försvåra sysselsättningstillväxten och möjlighet att utöka produktionen.

Gotland har en hög andel sysselsatta inom den privata tjänstesektorn. Vid slutet av 2017 sysselsatte den privata tjänstesektorn drygt 39 procent av samtliga sysselsatta, vilket motsvarar 10 000 personer. Privata tjänster består av ett flertal delbranscher. Här finns stora branscher som handel och företagstjänster och mindre branscher som finansiell verksamhet och information och kommunikation. Därtill ingår transport,

fastighetsverksamhet, hotell och restaurang och personliga och kulturella tjänster. De senare årens jobbtillväxt inom privata tjänster kan kopplas till det starka läget på hela arbetsmarknaden. En fortsatt god efterfrågan på tjänster både från hushåll och företag innebär en ökad efterfrågan på personal i den privata tjänstesektorn. Bedömningen är att sysselsättningen inom de privata tjänsterna ökar under både 2019 och 2020, med tonvikt på 2019.

Näringsgrenen jord- och skogsbruk sysselsätter cirka 1 300 personer i länet. Utifrån ett sysselsättningsperspektiv utgör branschen en liten del av arbetsmarknaden. Jämfört med riket som helhet har länet däremot en högre sysselsättning inom näringsgrenen. Bedömningen är att sysselsättningen inom jord- och skogsbruk minskar under 2019 och ökar något 2020. Detta hänger ihop med att arbetsgivarna inom branschen har allt svårare att hitta rätt kompetenser.

Ungefär 40 procent av alla arbetstillfällen på Gotland finns i offentliga tjänster, vilket motsvarar 10 000 förvärvsarbetande. Andelen är något högre än riksgenomsnittet. Framöver förväntas kombinationen av ökade välfärdsbehov, arbetskraftsbrist och långsammare ökning av skatteintäkter bidra till ytterligare effektiviseringar inom offentliga tjänster. Effektivisering som börjar märkas men som inte får något större genomslag under nuvarande prognosperiod. Bedömningen är att sysselsättningen inom offentliga tjänster ökar under prognosperioden, men takten bromsas något av arbetskraftsbrist och minskat flyktingmottagande.

Tabell 1: Prognosticerad sysselsättningsutveckling i Gotlands län.

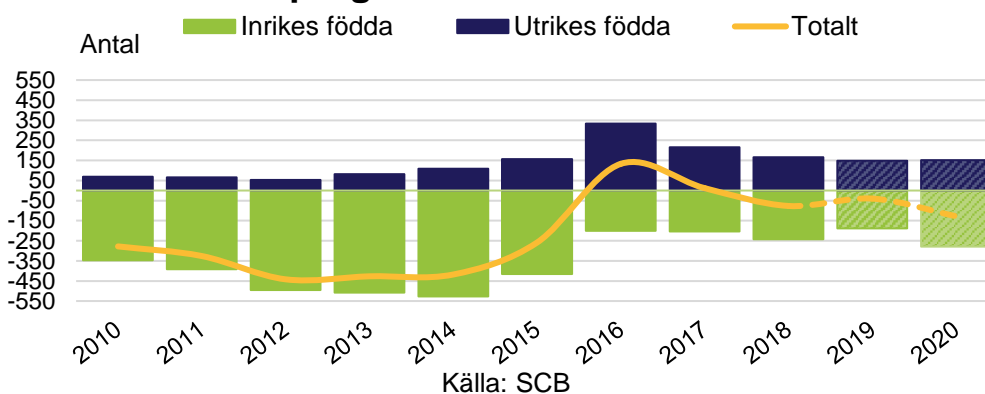
	Utfall 2016	Utfall 2017	Prognos 2018	Prognos 2019	Prognos 2020
Jord- och skogsbruk	Minskat	Ökat	Ökar	Minskar	Ökar
Industri	Ökat	Ökat	Minskar	Oförändrat	Minskar
Byggverksamhet	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Privata tjänster	Oförändrat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Offentliga tjänster	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar
Totalt	Ökat	Ökat	Ökar	Ökar	Ökar

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Befolkningen i länet

Hur många som kan arbeta bestäms i stor utsträckning av befolkningsutvecklingen i yrkesverksam ålder 16-64 år. Enligt SCB:s befolkningsprognos minskar den yrkesverksamma befolkningen i länet med cirka 175 personer mellan 2018 och 2020. Bland inrikes födda minskar antalet i yrkesverksam ålder ännu mer (cirka 450 personer) fram till 2020, vilket illustreras i nedanstående diagram. Anledningen är att förhållandevis fler av inrikes född befolkning blir 65 år och lämnar yrkesverksam ålder än vad som blir 16 år och fyller på. Antalet utrikes födda i arbetsför ålder förväntas fortsätta öka framöver, dock i en avtagande ökningstakt till följd av förändrade asylregler och minskad nettoinvandring. På grund av en minskad befolkning i yrkesverksam ålder är risken överhängande för sämre sysselsättningstillväxt på ön.

Förändringar i befolkningen 16-64 år i Gotlands län, prognos för 2019-2020



Arbetslösheten

Arbetslösheten i länet har sjunkit kraftigt under en längre period. Trots att många står längre ifrån arbetsmarknaden har det totala antalet inskrivna arbetslösa minskat tydligt. Under 2019 bedöms den positiva utvecklingen dämpas och arbetslösheten minska långsammare än tidigare. Den trenden fortsätter sedan till slutet av 2020. En av anledningarna är att arbetskraften ökar mer än vad sysselsättningen gör. Under 2019 minskar antalet inskrivna arbetslösa med cirka 75 personer och sedan med ytterligare 50 personer under 2020. Det motsvarar en relativ arbetslöshet på 5,2 procent i slutet av 2019 och på 5,0 procent i slutet av 2020.³

Arbetslösheten minskar mer för kvinnor än för män och det beror på samma sak som med sysselsättningen. Nämligen att det är en högre efterfrågan på arbetskraft i de mer traditionellt kvinnodominerade branscherna just nu.

³ Som andel av den registerbaserade arbetskraften, 16-64 år.

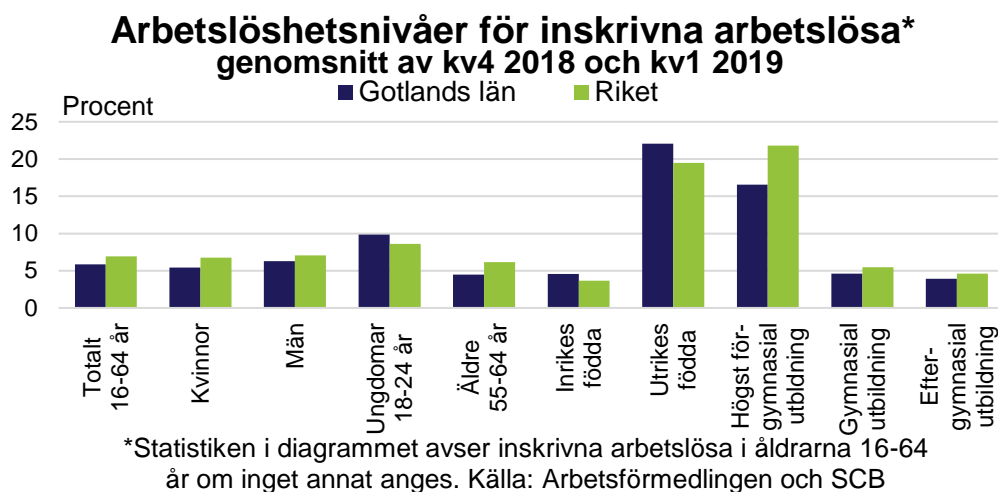


Arbetslösheten i länet

Arbetslösheten är som högst bland personer utan gymnasieutbildning samt bland utrikes födda.⁴ Trots att högkonjunkturen gynnat många grupper är det fortfarande väldigt stora skillnader. Den höga arbetslösheten bland utrikes födda påvisar hur stor resurs dessa personer utgör för den gotländska arbetsmarknaden. Samtidigt är hälften av de som saknar gymnasieutbildning utomeuropeiskt födda. Det innebär att dessa individer har en något längre väg ut i arbete och att utbildningsinsatser behövs. Alla har dock inte förutsättningar för att tillgodogöra sig traditionella utbildningar och för dem krävs andra åtgärder som till exempel att enklare arbetsuppgifter frigörs.

Det är skillnad mellan könen där kvinnor har en något lägre arbetslöshet än män. Gapet har varit större och visat på en minskning på senare år. Arbetslösheten har stått helt stilla för kvinnor och ökat marginellt för män. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten kommer att minska något mer för kvinnor än för män under perioden 2019-2020 på grund av att offentlig sektor, som är mer kvinnodominerat, har ett större rekryteringsbehov än näringslivet.

⁴ Mer utförlig statistik om arbetslösheten i länet och på kommunnivå återfinns här: <https://www.arbetsformedlingen.se/statistik>



Utbildningsnivå fortsätter att vara en tydlig vattendelare på den svenska arbetsmarknaden. Med det menas att det allt som oftast ställs krav på en genomförd gymnasieutbildning för att få ett arbete. Utmaningarna för personer som saknar gymnasial utbildning framgår tydligt i diagrammet ovan. Arbetslösheten bland personer med gymnasial eller eftergymnasial utbildning är låg samtidigt som den är flera gånger högre bland personer med kort utbildning.

Att hålla nere arbetslöshetstiderna är en viktig utmaning för Arbetsförmedlingen. Ju längre tid en person är arbetslös desto större är sannolikheten att denne blir kvar i arbetslöshet. Antalet inskrivna arbetslösa med en arbetslöshetstid på tolv månader eller mer har sjunkit med 16 procent det senaste året. Att även denna grupp haft en minskande arbetslöshet beror på att rekryteringar görs från grupper det inte gjorts tidigare. Däremot har arbetslösheten varit oförändrad för den grupp som varit arbetslösa i mer än två år. Det kan förklaras av att många med längre tider i arbetslöshet har lägre konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Således är vägen ut på arbetsmarknaden längre. Exempelvis har många utomeuropeiskt födda trätt in i arbetskraften under de senaste åren och för dem tar det längre tid att komma ut i arbete inledningsvis. Det har därför fyllts på i gruppen och således har utflödet inte räckt för att antalet ska minska.

4 Utmaningar i länet

Länets arbetsmarknadspolitiska utmaningar är komplexa och ställer stora krav på samordning och samarbete. Många gånger är utmaningarna samma i de flesta län och i riket i stort. Gotlands län står dock inför särskilt stora utmaningar för att klara kompetensförsörjning och välfärd i framtiden. Myndigheter, kommuner, näringsliv och organisationer behöver därför samarbeta i dessa frågor för att uppnå bra och hållbara resultat.

Matchningsläget

Matchningen på arbetsmarknaden blir en fortsatt stor utmaning även om efterfrågan på arbetskraft dämpas något. Den under flera år starka efterfrågan på arbetskraft har medfört att den tillgängliga arbetskraftsresursen som har efterfrågade kompetenser krympt till en låg nivå, varvid matchningsläget är ansträngt. Den allt knappare tillgången på utbildad arbetskraft försvårar arbetsgivares möjligheter att tillsätta lediga jobb även under 2019 och 2020. För vissa arbetsgivare leder det ansträngda matchningsläget till stora konsekvenser för verksamheten. Vissa får exempelvis tacka nej till order eller minska sin produktion. Sådana konsekvenser kan innebära en försämrad ekonomisk tillväxt och får därför stora konsekvenser på sikt. Här måste utbildningsinsatser sättas in för att höja utbildningsnivån hos personer med kort utbildning. Även specifika yrkesutbildningar är viktiga för att tillgodose arbetsmarknaden med efterfrågad kompetens. Här behöver man se över vad som efterfrågas och hitta effektiva och hållbara lösningar som till exempel samverkan mellan skola och näringsliv.

Det är också viktigt att informera och vägleda människor om framtidens arbetsmarknad för att fler ska utbilda sig inom bristyrken. Till exempel skull studie- och yrkesvägledare, arbetsförmedlare, arbetsgivare och andra aktörer i högre grad utmana unga människor att inte välja traditionella yrkesval baserade på äldre föreställningar. Normbrytande arbete innebär att arbetsgivarna sannolikt får en större rekryteringsbas. Samtidigt gäller det att arbetsgivarna marknadsför och gör yrken/arbetsplatser attraktiva för alla för att detta ska kunna bli möjligt. Det livslånga lärandet blir allt viktigare i framtiden för att underlätta kompetensförsörjningen. Fler kan behöva vidareutbilda eller omskola sig i och med den digitalisering och automatisering som sker. Yrken kommer försvinna eller förändras på grund av den utvecklingen, men nya uppstår och då behöver många kompetensutveckla sig senare i livet.

Utrikes födda är en stor resurs

Utvecklingen på arbetsmarknaden är stark för väldigt många grupper av arbetslösa. Bland inrikes födda är andelen sysselsatta mycket hög och arbetslösheten den lägsta sedan början av 1990-talet. Det finns mycket som tyder på att de nyttjade arbetskraftsresurserna bland inrikes födda ligger nära det potentiella taket. De resurser som inte nyttjas finns därmed i huvudsak bland utrikes födda. Denna slutsats visar sig redan bland annat genom att en stor del av den ökade sysselsättningen består av utrikes födda och den andelen beräknas bli högre kommande år.

Det är viktigt att ta tillvara både kompetenser och arbetsförmåga bland utrikes födda personer. Ska länet ha en god sysselsättningstillväxt krävs ett effektivt resursutnyttjande. Många som har kommit till Sverige och Gotland har både utbildning och erfarenhet inom yrken där arbetsgivarna idag har svårt att rekrytera. Eftersom den inrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder fortsätter att minska under prognosperioden är vi beroende av de personer som har kommit till Sverige. Detta då vi har en åldrande befolkning som leder till att vi kommer ha större behov av vård och omsorg framöver.

Långa tider i arbetslöshet

Den förändrade sammansättningen av arbetslösheten som skett på senare år tillsammans med en avtagande efterfrågan på arbetskraft – samtidigt som de subventionerade anställningarna minskar innebär dock en mycket stor risk för att långtidsarbetslösheten kommer stiga. Förutom nämnda orsaker ovan så kommer de personella resurserna att minska inom Arbetsförmedlingen under det kommande året vilket försvårar möjligheterna att ge ett intensifierat stöd till personer med en svag position på arbetsmarknaden.

Mycket talar för att takten i strukturförändringarna ökar inom näringslivet de närmaste åren drivet genom den teknologiska utvecklingen, exempelvis genom en fortsatt utveckling av digitalisering, AI och automatisering. Denna tilltagande process kommer att ytterligare förstärka obalansen på arbetsmarknaden och allteftersom leda till fler långtidsarbetslösa som inte har de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Utbudet av arbetskraft är svårt att förändra. Det handlar främst om att nyttja det arbetskraftsutbud som finns och hitta nya effektiva sätt att göra personen gångbar på arbetsmarknaden. Alla personer har inte förutsättningar att tillgodogöra sig en högre utbildning men det finns andra saker de kan göra. Genom att exempelvis ta in en person på en mindre kvalificerad tjänst skulle den kunna avlasta redan befintlig personal, med exempelvis administrativa uppgifter. Skräddarsydda utbildningar på eller för det aktuella företaget är också ett sätt att höja kompetensen hos vissa individer.

I ett läge när vi börjar se en avmattning i ekonomin är det extra viktigt att bryta långtidsarbetslösheten och även öka konkurrensförmågan hos många inskrivna arbetslösa. Det är viktigt att komma ut i olika insatser eller arbete för att skapa förutsättningar för en stärkt konkurrensförmåga på arbetsmarknaden.

5 Bilagor

5.1 Bilaga 1 Definitioner

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

5.2 Bilaga 2 Arbetskraftsbristens konsekvenser

Tabell 2: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar, näringslivet i Gotlands län⁵

	Näringslivet totalt	Jord- och skogsbruk	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Lyckades inte rekrytera	32,5	0,0	16,5	40,0	47,0
Det tog längre tid än normalt	45,5	100,0	41,0	50,0	40,0
Sänkte kraven på utbildning	11,5	100,0	42,5	0,0	2,5
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	7,0	100,0	42,5	3,5	0,0
Sänkte kraven på social kompetens	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rekryterade utomlands	1,0	0,0	0,0	3,5	0,0
Erbjöd högre löner	4,5	0,0	11,0	10,0	2,0
Erbjöd andra förmåner	2,5	100,0	0,0	0,0	2,0
Andra åtgärder	9,5	0,0	0,0	3,5	4,5

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

⁵ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Tabell 3: Arbetskraftsbristens påverkan på rekryteringarna uttryckt som andelar, offentliga tjänster i Gotlands län⁶

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Lyckades inte rekrytera	0,0	0,0	7,0
Det tog längre tid än normalt	100,0	67,0	20,0
Sänkte kraven på utbildning	0,0	50,0	0,0
Sänkte kraven på yrkeserfarenhet	0,0	33,0	7,0
Sänkte kraven på social kompetens	0,0	0,0	0,0
Rekryterade utomlands	0,0	0,0	0,0
Erbjöd högre löner	0,0	0,0	0,0
Erbjöd andra förmåner	0,0	0,0	0,0
Andra åtgärder	0,0	0,0	0,0

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

⁶ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Tabell 4: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar, näringslivet i Gotlands län⁷

	Näringslivet totalt	Jord- och skogsbruk	Industri	Byggverksamhet	Privata tjänster
Hyrde in från bemanningsföretag	7,0	0,0	22,5	3,5	9,0
Befintlig personal fick arbeta mera	63,0	0,0	46,5	54,0	62,0
Internutbildning av befintlig personal	12,0	0,0	0,0	3,5	24,0
Köpte tjänster (inkl. lägga ut produktion)	6,0	0,0	0,0	5,5	10,5
Tackade nej till order	14,5	100,0	0,0	24,0	15,5
Produktionen/servicen minskade	10,5	0,0	11,0	10,5	15,0
Planerad expansion sköts på framtiden	2,5	0,0	5,0	7,0	0,0
Tankar på att flytta produktion till utlandet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fick inga konsekvenser	2,5	0,0	0,0	3,5	0,0

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

Tabell 5: Konsekvenserna av arbetsgivarnas rekryteringsproblem uttryckt som andelar, offentliga tjänster i Gotlands län⁸

	Vård och omsorg	Utbildning	Offentlig förvaltning
Hyrde in från bemanningsföretag	0,0	0,0	0,0
Befintlig personal fick arbeta mera	100,0	0,0	20,0
Internutbildning av befintlig personal	0,0	17,0	0,0
Köpte tjänster	0,0	0,0	7,0
Kvalitén i servicen försämrades	0,0	50,0	0,0
Produktionen/servicen minskade	0,0	0,0	0,0
Planerad expansion sköts på framtiden	0,0	0,0	0,0
Fick inga konsekvenser	0,0	0,0	0,0

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2019

⁷ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.⁸ Frågan har flervalsoalternativ och alternativen ska således inte summeras.

Arbetsmarknadsutsikterna för Gotlands län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats www.arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbaserade vägledningstjänst *Yrkeskompassen*, som uppdateras två gånger per år. Se www.arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Här beskrivs jobbmöjligheterna under det närmaste året för nära 200 yrken i samtliga län. Dessa täcker tillsammans 80 procent av arbetsmarknaden. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

Prognosmaterialet är fritt att användas och får citeras med källhänvisning.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2019.